

Podíl náčelníka dělostřelectva na přijetí zámyslu použití JZ

Způsob použití jaderných zbraní tvoří na všech stupních velení nejen podstatu plánování, nýbrž je i základním prvkem rozhodnutí velitele, neboť v rozhodující míře ovlivňuje bojovou činnost vševojskových útvarů a svazků i jednotek a útvarů druhů vojsk. V článku se zaměřím na vliv náčelníka dělostřelectva divize na přípravu a přijetí zámyslu k použití vlastních taktických prostředků jaderného napadení, nejmohutnějšího soudobého palebného prostředku motostřelecké a tankové divize.

Přijetí reálného návrhu na způsob použití prostředků jaderného napadení není a nemůže být výsledkem subjektivního zámyslu jednotlivce, či úzké, nepočtené skupiny příslušníků velení, nýbrž musí být výsledkem celé řady vševojskových i odborných závěrů. Při tom musí být plně respektována jak jejich vzájemná závislost, tak i značná podmíněnost. V žádném případě není tedy výsledkem návrhu některé ze složek štábu, výsledkem návrhu jednoho či druhého zástupce velitele nebo náčelníka oddělení. Ani náčelník dělostřelectva divize nemá v těchto návrzích výjimečnost a plně musí respektovat a vycházet ze závěrů ostatních náčelníků, především náčelníka operačního oddělení a zpravodajského náčelníka. Vzhledem ke vžitým zásadám postupu přijetí rozhodnutí velitele divize projevuje se vliv náčelníka dělostřelectva zpravidla ve dvou časově odlišných údobích:

a) při **tvorbě pojetí rozhodnutí**, označovaném někdy jako výsledek operačně taktické orientace k plnění úkolu, případně jako „předběžné“ rozhodnutí,

b) při **přípravě a formulaci rozhodnutí** velitele divize ke splnění nařízeného úkolu.

Tvorba pojetí rozhodnutí probíhá téměř vždy ve velmi krátkém časovém ob-

dobí, nepřekračujícím zpravidla několik desítek minut, tudíž bez možnosti podrobného a hlubokého studia i promyšlení závěrů obdržených rozkazů a nařízení, naopak často jen po pouhém běžném seznámení s danými úkoly a nezbytnými podklady k jejich plnění. Také vyhodnocení informací o stavu vlastních vojsk a jednotek i o nepříteli vzhledem na omezený čas nemůže být úplné.

Naproti tomu příprava a přijetí celkového, možno říci „konečného“ **rozhodnutí** je výsledkem složité činnosti, již však z hlediska času i obsahu předcházejí delší a tím i mnohem promyšlenější a sladěnější zpracovatelské úkoly. Jejich časové rozpětí představuje, podle současných zvyklostí, nejméně jedno — až dvouhodinové údobí, charakterizované jak zpracováním podrobnějších kalkulací a úvah, tak i užší součinností mezi jednotlivými složkami štábu divize i na odděleních; jeho závěrem jsou návrhy na použití a úkoly příslušných druhů vojsk, návrhy na formulaci úkolů vševojskových útvarů a jednotek a na způsob jejich materiálního a technického zabezpečení.

Vzhledem k omezenému rozsahu článku zaměřím se především na podíl náčelníka dělostřelectva divize při přijímání zámyslu použití jaderných zbraní jako základu rozhodnutí velitele divize. I když jde v praxi o velmi krátké časové údobí, přesto ovlivňuje rozhodujícím způsobem později přijímaná rozhodnutí, usměrňuje myšlení jednotlivých zpracovatelů informací a návrhů a jeho časové i obsahové využití musí být proto značné. Přitom je nutné vycházet z některých nezbytných předpokladů, které jsou zárukou konečné optimálnosti.

Rozhodující předpoklady vycházejí především z těchto oblastí:

— ze situace **vlastních jednotek**, při čemž určujícím kritériem je především stanovený úkol a jeho plnění jak vševojskovými, tak útvary a jednotkami dělostřelectva a taktických raket. Významný podíl má stupeň materiálního a technického zabezpečení, u útvarů a jednotek dělostřelectva a taktických raket především zabezpečení municí;

— ze stavu a **činnosti nepřítele**, kde určujícím je především jeho síla a předpokládaný záměr činnosti, významné je však i jeho uskupení, stupeň ženijního vybudování, ale i morální stav vojsk, aktivita a iniciativa aj.

Tvorba pojetí rozhodnutí velitelem probíhá v určité časové návaznosti a je vyjádřena na obr. 1.

Z obr. 1 je zřejmé, že tvorba pojetí rozhodnutí na stupni divize je záležitost především orgánů velení, operačního oddělení, zprav. oddělení a dělostřelectva. Nelze vyloučit ani některé výjimky, vyplývající z charakteru úkolu, kdy na tvorbě se ve větší či menší míře budou podílet i náčelníci dalších druhů vojsk a služeb štábu, jako např. ženijní náčelník — při úvahách o způsobu překonávání vodních překážek či jiného, těžko schůdného terénu, které v rozhodující míře ovlivňují splnění úkolu apod. Přijaté pojetí rozhodnutí je výsledkem úzké součinnosti uvedených orgánů a představuje celkové závěry, vyplývající z celé řady rozhodujících informací a zhodnocení daného i očekávaného stavu.

Z obr. 1 vyplývá částečně i úloha náčelníka dělostřelectva divize, kterou má při tvorbě pojetí rozhodnutí o způsobu použití jaderných zbraní. Aby jeho závěry při řešení tak závažných problémů byly skutečně hodnotné, plně vystihovaly situaci a odpovídaly zámyslu nadřazeného, musí být i přes krátkost času připraveny na základě reálných a situací odpovídajících podkladů a potřebných propočtů. Proto je prvořadý požadavek, aby se na jejich přípravě spolu s náčelníkem dělostřelectva zúčastnila i většina příslušníků oddělení dělostřelectva divize, zvláště pak důstojníci operačního a zpravodajského směru. Druhý požadavek je, aby každý z nich se zabýval řešením a navrhoval pouze podstatné závěry, zatím co méně významné otázky mohou být řešeny až v pozdější době.

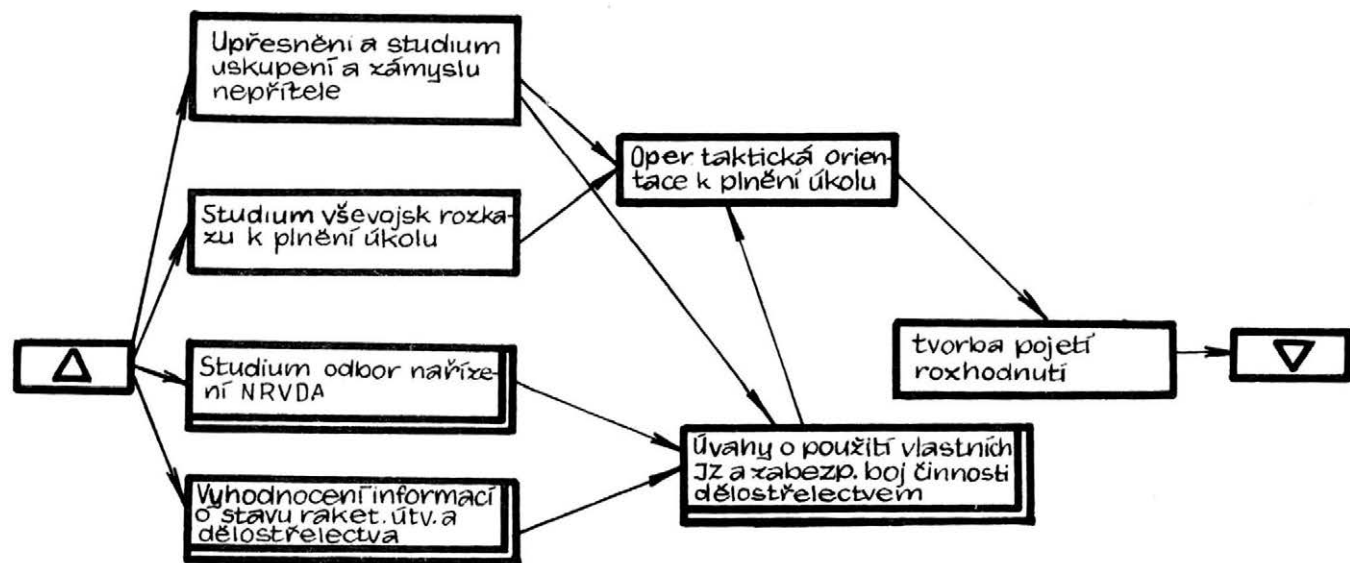
Spoluúčast a možný obsah řešených otázek v rámci oddělení dělostřelectva jsou vyjádřeny obr. 2.

Souhrn těchto činností vychází téměř vždy z výchozích podkladů, kdy jde o to seznámit se a pochopit vševojskový úkol,

stanovený divizí velitelem armády. Už při jeho studiu dochází k dílčí součinnosti s orgány velení i s příslušnými operačními oddělení, kterým se předkládají — zpravidla na jejich vyžádání — některé nezbytné informace a údaje, dodané po odborné linii. Současně se studuje odborné nařízení NRVD armády. I když má pevně stanovený obsah, přesto je výhodné, aby především vhodným formálním uspořádáním byly v popředí ty údaje, které mají pro příjemce prvořadý význam. K nim patří především informace o použití prostředků jaderného napadení, plánovaném ve prospěch divize armádou, případně ovlivnění této činnosti u sousedů. Při tom je důležité získat informaci nejen o počtech plánovaných úderů, ale i o mohutnosti, času a plánovaných cílech, aby tak očekávaný výsledek mohl být jedním z omezujících kritérií při návrzích náčelníka dělostřelectva divize. Stejně důležité je získat přehled o hodnotě přidělených jaderných, případně chemických úderů, s nimiž bude disponovat divize, o času a místě jejich převzetí, stupni pohotovosti a o úkolech, které musí být splňovány a v průběhu boje splněny. Odborné otázky a závěry vyplnou i z řešení hlavního dělostřelectva, neboť ne všechny rozhodující palebné úkoly splní výlučně jaderné nebo chemické údery.

Ke správnému rozhodování je potřebné získat přehled o hlavních cílech nepřítele, přitom plně docenit jejich důležitost a to jak vzhledem k dané situaci, tak především k předpokládanému zámyslu činnosti nepřítele. Ne vždy totiž všechny cíle mají z hlediska vedení boje stejnou důležitost, neboť např. zálohy nepřítele, rozmístěné sice v pásmu vlastní divize, nemusí v průběhu boje skutečně působit proti jejím útvarům. Neznáme také všechny cíle od samotného počátku. Proto v celém průběhu plánování i vedení bojové činnosti budou cíle pro vlastní jaderné a chemické údery upřesňovány a nebudou řídké ani případy, kdy na nejdůležitější cíle budou naplánovány údery dvou jednotek, při čemž pro jednu z nich bude tento cíl hlavní, pro druhou jednotku naopak cíl vedlejší. V každém případě rozhodující objekty prvořadé důležitosti jsou nepřátelské prostředky jaderného napadení.

Závažnost toho kterého cíle je třeba úzce spojit s řadou často mylně opomíjených činitelů. Účinnost jaderných úderů není neomezená a přihlédneme-li k technickým možnostem prostředků, může být v jednotlivých případech na některé cíle méně nebo případně zcela neefektivní. Např. stupeň ženijního vybudování je z hlediska plánování úderů stejně důležitý jako

Legenda

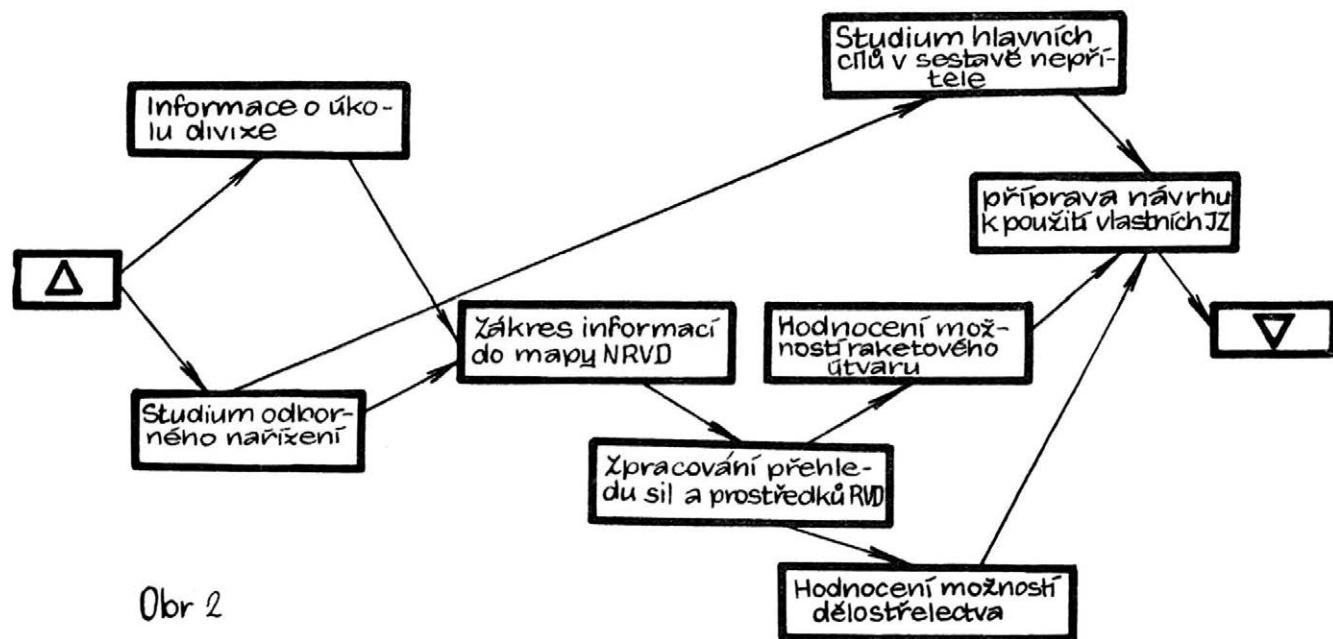
začátek

konec

údobí tvorby pojetí rozhodnutí

činnost, jejíž závěry navrhuje náčelník dělostřelectva

Obr 1

Obr 2

plocha, na níž je cíl rozmístěn. Neméně důležité jsou i údaje o případném větším seskupení sil a prostředků nepřítele, rozmístěných na uvažované ploše, značnou důležitost má i způsob zjištění cíle. Je velmi snadné zakreslit do mapy na určité ploše jakýkoli plošný cíl, např. soustředěný tankový prapor. Mají-li však být určeny souřadnice epicentra, pak je to mnohem složitější, zvláště u cílů menších rozměrů. Např. vyhovující určení souřadnic cíle letcem je dáno normou do 4 mm měřítka použité mapy a to za výhodných pozorovacích podmínek. Při spodní hranici oblačnosti do 800 m zvětšuje se tato norma o 50 % tj. přesnost zjištění může být až do 6 mm měřítka mapy, což při používání map 1 : 100 000 představuje hodnotu 600 m, v příznivějším případě 400 m. Ani přesnost zjištění souřadnic vrtulníkem není lepší. Vektorová chyba určení souřadnic cíle, přípustná pro vyhovující hodnocení, tj. až 4 % dálky pozorovací, představuje např. pro dálku pozorování 10 km až 400 metrovou chybu¹⁾. Poněkud příznivější podmínky jsou při určování rozmístění cílů průzkumnou skupinou, i když ani v tomto případě, tím spíše v případech dřívějších, nemůže dělostřelectvo vést účinnou střelbu bez jejího pozorování a opravování. Všechny tyto údaje při úvahách o možném návrhu na použití vlastních prostředků jaderného napadení, který zpracovává oddělení dělostřelectva divize, mají značný význam a při kalkulaci efektivnosti plánovaných úderů ji v některých případech značně snižují. Nebudou proto ani výjimečné případy, kdy ke zpřesnění podkladů pro úder bude náčelník dělostřelectva vyžadovat, popř. vlastními prostředky organizovat dodatečná opatření ke zpřesnění údajů o rozmístění objektů nepřítele.

Přehledy o vlastních silách a prostředcích a zhodnocení jejich časových a prostorových možností spolu s přehledem hlavních nepřátelských cílů tvoří pak základní informace, v nichž vychází náčelník dělostřelectva divize při své osobní přípravě. Z nich také spolu se zhodnocením vševojskového úkolu divize vychází jeho návrh na použití vlastních jaderných a chemických prostředků.

Značná časová tíseň, v níž uvedené úvahy a kalkulace probíhají, má odraz i ve formě osobní přípravy náčelníka dělostřelectva divize. Některé údaje si pouze zaznamenává, jiné ujasní a zapamatuje. V praxi se osvědčuje mít trvale připraven formalizovaný „návrh náčelníka dělostřelectva“ v němž jsou zvýrazněny především

ty údaje, které mají rozhodující význam při uplatňování vlivu na použití vlastních jaderných zbraní. Obsah a možná forma jsou uvedeny na obr. 3.

Důležité je především **schéma objektů**, do něhož schematicky vyjádří hlavní cíle a to vzhledem na jejich skutečné rozmístění, při čemž je výhodné ke každému z nich si zaznamenat údaje o tom, která jednotka, kdy a jakým úderem je zničí nebo umlčí, případně i další poznámky. Podrobnější kalkulace o efektivnosti úderu zaznamenáváme pak v připraveném formuláři. Pro názornost jsou na obr. 3 doplněny tyto údaje u dvou cílů, některé byly pouze zaokrouhleny nebo úmyslně vynechány.

Promyšlení rozvedených otázek, dílčí i předběžné závěry, na nichž se podílí náčelník dělostřelectva divize a příslušníci oddělení, jsou pak nezbytným předpokladem k tomu, že návrhy, přednášené při tvorbě pojetí rozhodnutí, jsou reálné a v daných podmínkách optimální. Je pak na samotném veliteli, aby správným a komplexním posouzením zhodnotil jednotlivé návrhy zúčastněných a přijal předběžné rozhodnutí, které pak rozhodujícím způsobem usměrňuje činnost všech složek štábu.

Také náčelník a příslušníci oddělení RVD při své další činnosti nutně vycházejí z tohoto rozhodnutí a plně je zabezpečují. Rozhodnutí o způsobu použití vlastních jaderných zbraní vyžaduje odpovídající řešení všech otázek, které s ním souvisejí. K nim patří mj. návrh na umístění oddílů taktických raket a to jak v hlavním, tak i v záložním prostoru bojového rozmístění. Také plánovaným úderům v průběhu boje musí odpovídat prostory bojového rozmístění v hloubce i volba os přesunu. Tyto otázky spolu s řešením přímé ochrany oddílů taktických raket jsou pak stěžejní při součinnosti s operačním oddělením, jsou však také obsahem součinnosti s ženijním oddělením PVO, oddělením výzbrojní služby a dalšími.

Náčelník dělostřelectva divize navrhuje veliteli divize způsob jejich velení spolu s dalšími otázkami, např. zabezpečení bojové činnosti vševojskových útvarů dělostřelectvem, PT obrana, uskupení dělostřelectva, organizace velení, lhůty zabezpečení apod.

Soudobost těchto prostředků, proti jiných často označovaným termínem „klasické zbraně“, vyžaduje věnovat mnohem větší pozornost potřebám propočtů jako základu zdůvodnění přednášených závěrů a návrhů. I v tom se musí nadále projevovat úloha náčelníka dělostřelectva divize a všech příslušníků jeho oddělení.

¹⁾ Děl-2-22, příl. 4

NÁVRH NÁČ. DĚLOSTŘELCTVA

1. Úkoly plněné RV ve prospěch divize

K dispozici	Použití
Arm./Front 2/40	na části 12 tb
prostředky otr mohutnost	
	v záloze

2. Schéma objektů

1 36250-74520-610
1.b.t 1051-250
16.9.0830

1.b.t	2.b.t	3.b.t	čtz
1051	3002		

V pohotovosti čis. 2 mlt 1 bat a ind 1051

3 34180-83200
umlčet 1/240 kdb

2 104 tpr
8 km²
34200-79610-580
upřesnit- letec
3. b.t 2010-250
16.9.1000
(1 b.t 1051-250
16.9.0830)

Přisun:
počet s druh 1/2010 1/3008
místo SKALNÁ
doba 16.9 0900

Objekt JÜ	Vzdál.	Roz- měry	Způsob zničení jaderným úd.				Bezp. vzdál. nekr. žs/tanky
			kt	druh	doba	předpokl. úč.	
1-sekce HJ	30	bod	10	vzduš.	0830	znič.	4500/3100
2-104.tpr	25	8	20	vzduš.	1000	umlič. 1/3	4200/2800
			10	vzduš.	0830	umlič. 1/4	3500/2700
3-bat. 203	umličet 1/240 kdb – pozorování letec						